

Agentschap NL

Handreiking starten met handhaving Bbk

definitief

Datum 1 april 2010
Status definitief

*>> Als het gaat om duurzaamheid,
innovatie en internationaal*

Colofon

Projectnaam	Actieplan verbeteren bodemhandhaving
Projectnummer	actie 2
Versienummer	definitief
Opdrachtgever	ing. J.M. Gadella – AgentschapNL- Bodem+
Projectleider	mr. ing. M.G. Stienstra – CSO
Auteurs	mr. ing. M.G. Stienstra, drs. H.D. Langemeijer - CSO

Inhoud

	Colofon—3
	Doel en plaats van dit document—7
1	Inleiding—8
2	Waarom handhaven?—10
2.1	Beperken toekomstige kosten—10
2.2	Baten—11
2.3	Imagoschade, de gemeente als afvoerputje van de regio—11
2.4	Voldoen aan de wet, de verantwoordelijkheid van de gemeente—11
2.5	Duurzaam bodembeleid—12
2.6	De gouden driehoek—12
3	Zelf doen of samenwerken?—13
3.1	Waarom samenwerken?—13
3.2	Met wie samenwerken?—13
4	Zelf doen—15
4.1	Doelen—15
4.1.1	Het eigen nalevingsgedrag verbeteren—15
4.1.2	Handhaving in het buitengebied verbeteren—16
4.1.3	Grote grondstromen zichtbaar maken—16
4.1.4	Handhaving verbeteren door samenwerking met partners—16
4.2	Acties—16
4.2.1	Stel een handhavingsstrategie op—17
4.2.2	Ga naar buiten!—17
4.2.3	Geef voorlichting—17
4.2.4	Zorg voor een netwerk (intern én extern)—18
4.2.5	Controleer binnengekomen meldingen—18
4.3	Grote werken en diepe plassen—18
4.4	Middelen—20
4.4.1	Opleiding—20
4.4.2	Tijd—20
4.4.3	Geld—21
5	Samenwerken—22
5.1	Inleiding—22
5.2	Doelen—22
5.2.1	Verbeteren van de handhaving door samenwerking—22
5.2.2	Financiën / beperken van kosten—23
5.2.3	Verhogen kennisniveau—24
5.2.4	Regelen van achtervang—24
5.2.5	Grote werken en diepe putten—24
5.3	Acties—24
5.3.1	Opstellen handhavingsstrategie—24
5.3.2	Zorg voor een netwerk (intern én extern)—25
5.3.3	Communicatie en voorlichting—25
5.4	Middelen—25

5.4.1	Servicepunt Handhaving (Seph)—25
5.4.2	Cursussen / trainingen—25
5.4.3	Convenant—26
6	Literatuur—27
6.1	Websites—27

Doel en plaats van dit document

Deze handreiking heeft als doelgroep alle gemeenten in Nederland en is bedoeld als opstap naar het maken van een handhavingsstrategie voor toezicht op grondstromen of de integratie daarvan in de bestaande handhavingsstrategie. Vooral de gemeenten die nog geen handhavingsstrategie hebben willen wij een handvat bieden om een strategie op te stellen en daarna een begin te maken met het meer structureel houden van toezicht op grondstromen. Deze handreiking geeft handvatten aan ambtenaren om het onderwerp onder de aandacht te brengen bij hun management en bestuurders.

Bij het maken van de handhavingsstrategie is het van groot belang dat op bestuurlijk niveau een afweging wordt gemaakt tussen de inzet van de (veelal beperkte) handhavingscapaciteit en de risico's verbonden aan het grondverzet in de gemeente. De handhavingsstrategie zal moeten leiden tot een adequaat handhavingsniveau. Deze handreiking gaat echter niet zover en geeft alleen een eerste stap om daar te komen. Voor het adequate niveau wordt verwezen naar de Handhavings Uitvoerings Methode (HUM) Besluit bodemkwaliteit (Bbk).

Deze handreiking neemt een plaats in naast de handreiking Besluit bodemkwaliteit, de HUM Bbk en diverse andere instrumenten die in relatie tot het Besluit bodemkwaliteit beschikbaar zijn. Deze handreiking heeft daarin een eigen plaats. De handreiking gaat niet over de inhoud van het Besluit bodemkwaliteit. Voor een goede eerste stap op het gebied van kennis verwijzen wij naar de handreiking Besluit bodemkwaliteit.

Ook geeft deze handreiking geen inzicht in de inhoudelijke aspecten die behoren bij het houden van toezicht. Daarin voorziet de HUM-Bbk. In de HUM-Bbk staat beschreven welke problemen en overtredingen men kan tegenkomen op het gebied van grondstromen en hoe en met wie hiertegen opgetreden kan worden.

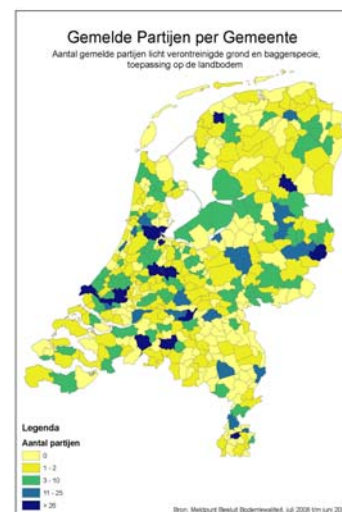
1 Inleiding

Het Besluit bodemkwaliteit¹ is sinds juli 2008 volledig in werking. Steeds meer toepassingen vallen onder het Bbk en steeds minder toepassingen maken gebruik van het overgangsrecht. Uit het monitoringsverslag² blijkt dat toezicht en handhaving in veel gemeenten van onvoldoende niveau is. Toezicht in het veld is veelal afwezig en voor zover aanwezig vaak reactief (reageren op meldingen of klachten). Dit is een situatie die feitelijk ook al bestond onder de voorloper van het Bbk, het Bouwstoffenbesluit. Een gevolg van onvoldoende toezicht en handhaving is onder meer dat in de meeste gemeenten een laag aantal meldingen van toe te passen grond en baggerspecie aanwezig is. Dat is voor de ondernemers die zich aan de regels houden en wel melden moeilijk verteerbaar. Allereerst omdat zij kosten maken die de concurrent mogelijk niet maakt (een gelijk speelveld ontbreekt dan in de markt) en daarnaast omdat toezicht zich met name toespitst op een bureaucontrole van de gedane meldingen. Er wordt dus toezicht gehouden op diegene die het gewenste gedrag vertonen in plaats dat er gecontroleerd wordt op ongewenst handelingen. Het gevoel bestaat dan dat melders 'gestraft' worden voor hun meldingen.

Uit de monitoring blijkt ook dat mede onder invloed van de Impuls Lokaal Bodembeheer (ILB) het grondstromenbeleid in een groot aantal gemeenten wordt uitgewerkt. Deze uitwerking omvat ook het uitwerken van een toezichtsbeleid. Deze handreiking wordt in dat kader ook door ILB adviseurs onder de aandacht gebracht van de gemeenten die zij ondersteunen.

Figuur 1 geeft een overzicht van het aantal gemelde partijen toegepaste grond en baggerspecie tussen juli 2008 en juni 2009 per gemeente. De kaart is overwegend geel gekleurd, wat inhoudt dat bij de meeste gemeenten nul tot twee meldingen zijn binnengekomen. Dit kan betekenen dat er sprake is van overgangsrecht waardoor meldingen rechtstreeks bij de gemeente binnenkomen en niet in dit kaartje zijn opgenomen. Het kan echter ook betekenen dat de regels (in dit geval met name de meldingsplicht) niet worden nageleefd. De toepassers worden vanwege het ontbreken van toezicht in het veld veelal niet aangesproken op het niet naleven van de regels.

Zonder goede handhaving is het toezicht op grondstromen minimaal en worden overtredingen niet geconstateerd. Dit maakt dan dat er weinig risico's kleven aan overtreding en dat dit voor de potentiële overtreder aantrekkelijker wordt. Goede handhaving is dus erg belangrijk om het Besluit bodemkwaliteit te laten functioneren.

¹ Besluit bodemkwaliteit, Stb. 2007, 469

² Monitoringsverslag 2008, implementatie Besluit bodemkwaliteit

Goede handhaving vertaalt zich in een adequaat handhavingsniveau. Een adequaat handhavingsniveau is het niveau dat de VROM-Inspectie minimaal verwacht van een gemeente³. Er is een omvangrijke groep veelal kleine gemeenten die geen tot weinig toezicht houden, bijvoorbeeld omdat zij hiervoor geen capaciteit hebben. Deze handreiking laat zien dat met eenvoudige acties al veel kan worden bereikt. De handreiking is dus bedoeld voor het zetten van een *eerste stap* naar een adequaat handhavingsniveau.

Kleine stappen kunnen al leiden tot een merkbare verbetering van de naleving van het Besluit bodemkwaliteit.

In deze handreiking gaan we op de volgende punten in:

- Welke doelen kan ik mijzelf stellen?
- Welke middelen zijn noodzakelijk?
- Hoe kan samenwerking mij verder helpen bij handhaving?

Hoofdstuk 3 bespreekt het 'waarom' van het handhaven. Hoofdstuk 4 laat zien hoe samenwerking verder kan helpen bij handhaving. Hoofdstuk 5 en 6 gaan in op welke doelen gesteld kunnen worden bij handhaving en welke middelen daarvoor noodzakelijk zijn.

2 Waaron handhaven?

Waarom is het eigenlijk belangrijk om te gaan handhaven? Niet handhaven brengt grote financiële, milieuhygiënische en maatschappelijke risico's met zich mee. Voor goede handhaving is tijd en geld nodig. Dat kan op zich een probleem zijn. Toch kan met beperkte middelen al veel worden bereikt. Bestuurders zijn zich meestal niet bewust van die risico's. Hen moet duidelijk gemaakt worden wat het belang is van handhaving.

2.1 Beperken toekomstige kosten

Vanaf het moment dat grond vrijkomt tot het moment van toepassing, gebeurt er veel. Wanneer dit niet in goede banen wordt geleid, kan er veel fout gaan. Zo kan grond met onbekende herkomst en onbekende kwaliteit worden toegepast op een schone locatie, met het ontstaan van mogelijke verontreiniging tot gevolg. Dit gebeurt niet altijd bewust, het kan ook zijn dat de betrokkenen niet goed op de hoogte zijn van de regels.

Praktijkvoorbeeld:

Op een boerderij was zonder vergunning de schuur gesloopt en het puin op locatie gebroken. Dit puin was op de locatie toegepast. Via het illegaal puinbreken kwam de handhaver dit geval op het spoor. De gemeente zou de weg waar dit puin was toegepast overnemen. Uit een uitloogproef bleek dat het puin zeer sterk uitloogde en veel bestrijdingsmiddelen bevatte. Er werd een dwangsom van € 70.000,- opgelegd (verwachte verwerkingskosten). Naar aanleiding hiervan is het puin naar een erkende verwerker afgevoerd. Hierdoor werd voorkomen dat de gemeente met het beheer van een verontreinigde weg opgescheept zat.

Bron: Gerard Bos, gemeente Barneveld

Wanneer de toepassing van verontreinigde grond niet goed wordt gecontroleerd, kan dit leiden tot ernstige schade aan het milieu. De gemeente is verantwoordelijk voor controle en toezicht op grond, baggerspecie en bouwstoffen. Als de toepassing niet goed wordt gecontroleerd, kunnen de kosten hoog oplopen. Voorkomen is beter dan genezen!

Voorbeeld:

Een gemeente koopt een perceel op om woningbouw te realiseren. Bij het bouwrijp maken van de grond wordt ook grond van elders aangevoerd. Deze grond blijkt later verontreinigd. De bewoners maken zich zorgen om hun gezondheid en de waarde van hun woning. Projectontwikkelaar en aannemer bieden weinig verhaal. De B.V. 's zijn failliet of geliquideerd. Vanwege de betrokkenheid van de gemeente bij het project zullen de bewoners zich tot de gemeente wenden mogelijk met succes, maar in ieder geval heeft de wethouder wat uit te leggen. Het lijkt er immers op dat de gemeente onvoldoende toezicht heeft gehouden op de kwaliteit van de aangevoerde grond en de gemeente is betrokken geweest bij de uitgifte van de kavels.

De in het laatste voorbeeld genoemde imagoschade mag niet vergeten worden. Deze kan in toekomstige projecten kostbaar blijken.

2.2 Baten

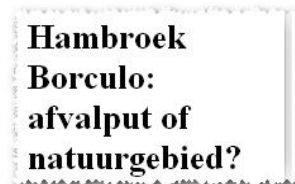
De opbrengst van toezicht en handhaving bestaat in financiële zin veelal uit vermeden kosten. Vermeden kosten, of geld dat je bespaart is helaas niet zichtbaar op de begroting. Toch mogen deze financiële baten niet vergeten worden.

Verdere baten bestaan uit het voorkomen van imago schade, het voldoen aan wettelijke bepalingen en het voeren van duurzaam bodembeheer.

Door structureel uitoefenen van toezicht en handhaving draagt de gemeente ook zorg voor blijvend draagvlak voor het eigen lokale beleid, immers er wordt toegezien op naleving van de lokale regels. Het lokale beleid stelt de gemeente in staat om grondstromen te optimaliseren. Dat levert geld op en is goed voor het milieu. Draagvlak voor dat beleid is onmisbaar.

2.3 Imagoschade, de gemeente als afvoerputje van de regio

Wanneer niet wordt gehandhaafd in de gemeente, zullen degenen die eerder geneigd zijn zich aan controle te onttrekken al snel een voor de hand liggend idee krijgen: 'breng de grond daar maar heen, daar wordt toch niet gecontroleerd'. Dat leidt er toe dat er potentieel grote hoeveelheden vervuilde grond in die gemeente worden gedumpt. De milieuhygiënische kwaliteit van de leefomgeving gaat hierdoor achteruit. De betrokkenen komen er goedkoop vanaf en de gemeente zit vervolgens met het probleem. Na verloop van tijd valt niet meer na te gaan wie er verantwoordelijk was. De gemeente zit dan met de gevolgen: hoge kosten en met een beetje pech een golf van slechte publiciteit. 'Afvalputje van de regio' zijn leidt tot grote financiële en bestuurlijke schade.

Bron: De Stentor

2.4 Voldoen aan de wet, de verantwoordelijkheid van de gemeente

Het beheer van het grondgebied is een taak van de gemeente. Daar hoort ook de kwaliteit van de bodem bij. De gemeente moet op naleving van de wet toezien en handhaven waar nodig. Maar de gemeente moet ook zelf het regels naleven! Hierin heeft ze bovendien een voorbeeldfunctie: waarom zouden bedrijven en burgers zich aan de wet houden als de gemeente dat zelf niet doet? Gemeenten zijn bij veel grondverzet opdrachtgever. Zij moeten dan ook in hun rol als opdrachtgever hun verantwoordelijkheid nemen. Dat kan bijvoorbeeld door aandacht te besteden aan de eisen die Kwalibo met zich meebrengt, door in bestekken de bij hun liggende verantwoordelijkheid voor afzet van grond ook op te pakken en niet de grond aan de aannemer te laten vervallen en door niet in alle gevallen de prijs alleen als gunningscriterium te hanteren.

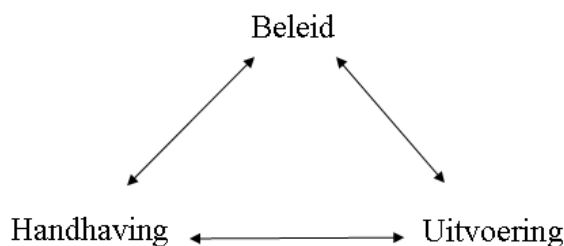
Geen toezicht houden heeft ook tot gevolg dat de bedrijven die de regels willen naleven daarvoor gestraft worden. Bedrijven die de regels niet naleven krijgen op deze manier een concurrentievoordeel, er is geen gelijk speelveld. Dit levert ook voor lokale aannemers een belangrijk nadeel op. Juist in de kleinere werken neemt melden relatief meer tijd in beslag ten opzicht van het totale werk. Het draagvlak bij de welwillende lokale aannemer wordt bij gebrekkig toezicht ondermijnd.

2.5 Duurzaam bodembeleid

Het besluit biedt mogelijkheden om een duurzame invulling te geven aan bodembeheer. Het biedt gemeenten de kans om een optimale balans te vinden tussen enerzijds de bescherming van de bodem en anderzijds maatschappelijke ontwikkelingen en belangen. Veel gemeenten worden daarin ondersteund in het kader van de ILB. De gemeenten richten zich veelal in samenwerkingsverbanden met gemeenten en waterschappen in de regio op het zoveel mogelijk hergebruiken van de vrijkomende grondstromen in het beheergebied. Dat is niet alleen duurzaam in de zin van bodembeheer. Door het vergroten van hergebruiksmogelijkheden in het beheergebied is het mogelijk om het aantal afgelegde kilometers met verontreinigde grond te verminderen. Hierdoor wordt de verkeersbelasting verminderd, de uitstoot van schadelijke stoffen tegengaan en geld bespaard op transport en verwerkingskosten. Voor het lokale of regionale duurzame bodembeheer is draagvlak noodzakelijk, immers de gemeenteraad moet dat vast stellen. Dat draagvlak wordt deels verkregen door structureel toezicht te houden op de regels. Draagvlak, net als vertrouwen waar het mee in verband staat, komt te voet en gaat te paard.

2.6 De gouden driehoek

Het gemeentelijke of regionale beleid schept de mogelijkheden, maar deze moeten worden benut bij de uitvoering. Nieuw beleid moet dus goed gecommuniceerd worden naar zowel publieke als private uitvoerders en deze moeten er mee aan de slag. Een foutieve uitvoering, waardoor er een milieu-incident ontstaat, kan het draagvlak onder de (ruimere) mogelijkheden die het lokale beleid biedt wegslaan. Om de bodem te beschermen en partijen die volgens de regels werken een eerlijke concurrentiepositie te bieden is handhaving belangrijk. Beleid, uitvoering en toezicht & handhaving moeten altijd gelijk opgaan, anders werkt het systeem niet. Toezicht & handhaving vormt dus een essentieel deel uit van een systeem dat goed is voor het milieu en waarbij kosten op afvoer en verwerking van grond worden bespaard. Samen vormen zij "de gouden driehoek".

Figuur 1 De gouden driehoek

3 Zelf doen of samenwerken?

In een aantal gevallen hebben gemeenten voldoende kennis en capaciteit in huis om de handhaving zelf op te pakken. Bij gemeenten die nog niet handhaven, is dit meestal niet het geval. Er zijn bijvoorbeeld te weinig uren/fte's beschikbaar, of er is te weinig werk om kennis en ervaring op peil te houden. Voor een goede handhaving is minimaal 0,5 fte nodig. Daarom is het voor de meeste gemeenten aan te bevelen samenwerking te zoeken met handhavingpartners in de regio.

3.1 **Waarom samenwerken?**

Samenwerking heeft belangrijke voordelen:

- Twee weten meer dan één. Om de handhaving te verbeteren kun je putten uit elkaars kennis en deskundigheid.
- Samen hebben gemeenten wel voldoende werk waarop goed opgeleid personeel ingezet kan worden.
- Uniformiteit en duidelijkheid en daardoor betere naleving door de toepassers van grond en baggerspecie in een groot gebied.
- In een groot gebied is handhaving efficiënter op te zetten. Milieucriminaliteit kan zo beter worden bestreden.
- Bij samenwerking worden de subsidiemogelijkheden groter. Een goed voorbeeld is de 'Impuls Lokaal Bodembeheer' (ILB) van VROM, in welk verband ook wordt samengewerkt.

Bundeling van beperkte capaciteit = voldoende fte's

3.2 **Met wie samenwerken?**

Als duidelijk is dat een gemeente de handhaving van het Besluit bodemkwaliteit niet alleen af kan, is de volgende vraag: "Met wie gaan we samenwerken?" Het antwoord op deze vraag is niet altijd eenvoudig.

Het voordeel van samenwerken zit in het kiezen van het juiste schaalniveau. Gaat het om een samenwerking op projectbasis om bijvoorbeeld achtervang te hebben bij ziekte of vakantie? Of is het de bedoeling de gehele handhaving samen uit te voeren? Werken we samen met één of meer buurgemeenten of doen we dat op regionaal niveau. Bij samenwerking op regionaal niveau kan het verstandig zijn om aansluiting te zoeken bij een eventuele toekomstige regionale uitvoeringsdienst (RUD's). Dit kan per regio verschillen.

Daarnaast is de keuze een politieke zaak: het bestuur is verantwoordelijk en wil die verantwoordelijkheid zelf in kunnen vullen. Het wil grip houden op de verdeling en uitvoering van taken. Deze grip is afhankelijk van het schaalniveau.

Kleinere gemeenten hebben bijvoorbeeld baat bij samenwerking, maar zullen niet snel aankloppen bij een grotere partij vanwege het gevoel dat bestuurlijk heerst dat dit een verlies van autonomie met zich meebrengt. Ook bij het overbrengen naar een

uitvoeringsdienst wordt de invloed op de taken grotendeels overgedragen. Niet ieder bestuur zit hier op te wachten. Daarom is het belangrijk tegenover die zorg de voordelen van samenwerking af te wegen en voorbeelden te betrekken van hoe het mis kan gaan als er onvoldoende wordt gehandhaafd. Denk daarbij ook aan de financiële en bestuurlijke schade zoals besproken in het vorige hoofdstuk.

Voorbeelden van schaalniveaus waarop kan worden samengewerkt zijn:

Informele samenwerking – bijvoorbeeld elkaars achtervang zijn bij vakanties etc.

Voorbeeld: de samenwerking tussen twee Twentse gemeenten, waarbij zij elkaar vervangen op incidentele basis.

Samenwerking met gemeentelijke toezichthouders en handhavers op andere beleidsterreinen (bijvoorbeeld bouw en woningtoezicht

Samenwerking met andere andere publiekrechtelijke organisaties (rijksinspectie, milieupolitie, provinciale handhavers en het waterschap))

Regeling met naastgelegen gemeente(n) – samenwerking met een beperkt aantal gemeenten, bijvoorbeeld: de samenwerking van de Amstelgemeenten:

Amstelveen, Ouder-Amstel, Aalsmeer, Uithoorn en Diemen

Regeling op regionaal niveau – dicht bij het niveau van de uitvoeringsdienst

Voorbeeld: Milieudienst Midden-Holland (samenwerkingsorgaan dat alle milieutaken van 13 gemeenten heeft overgenomen. Het betreft de gemeenten Bergambacht, Bodegraven, Boskoop, Gouda, Zuidplas, Nederlek, Ouderkerk, Reeuwijk, Schoonhoven, Vlist en Waddinxveen)

4 Zelf doen

4.1 Doelen

Als de gemeente besluit zelf de handhaving op te pakken, moeten doelen worden gesteld die realistisch zijn. Verwacht niet dat na het invoeren van een paar maatregelen meteen alle grondstromen binnen de gemeente in kaart zijn gebracht en dat iedereen zich netjes aan de regels houdt. Voorbeelden van doelen die gesteld kunnen worden, zijn:

- het eigen nalevingsgedrag verbeteren;
- handhaving in buitengebied verbeteren;
- de grote grondstromen zichtbaar maken;
- handhaving verbeteren door samenwerking met partners en het opbouwen van een netwerk.
- zichtbaar aanwezig zijn (herkenbare auto's en kledij)

Bij het invullen van de doelen moet rekening worden gehouden met drie elementen, die onderdeel uitmaken van het hier gebruikte begrip 'handhaving': communicatie, toezicht en juridische handhaving. Daarbij is vroegtijdig toezicht het goedkoopst.

Handhaving = communicatie + toezicht + juridische handhaving

Met het nastreven van elk van deze doelen kom je al een stap in de richting van het adequate handavingsniveau.

4.1.1 *Het eigen nalevingsgedrag verbeteren*

Het mes snijdt hier aan twee kanten. Wanneer een gemeente binnen eigen projecten het beleid goed naleeft, heeft dat direct en indirect effect.

Aandachtspunt is dat voor goed naleven enige kennis van de regels noodzakelijk is. Interne communicatie en voorlichting is daarvoor een noodzaak. Belangrijk is om reeds in de

aanbestedingsdocumenten (bestek) helder te maken wat de regels zijn en wie bij voorbeeld daadwerkelijk de meldingen voor toe te passen grond verzorgt. In de communicatie naar de andere afdelingen is het noodzakelijk om heel helder te zijn wie waarvoor verantwoordelijk is. Als de gemeente grond toepast is zij ervoor verantwoordelijk dat die toepassing voldoet aan de regels. De ILB-adviseur kan helpen bij de interne voorlichting. Een goed voorbeeld is de notitie 'Korte inleiding Bbk voor civiel' van de gemeente Sittard-Geleen⁴.

"Alle meldingen die binnenkwamen, kwamen van partijen die werkten in een gemeente waar gehandhaafd werd."

Het effect zit hem in het meldingsgedrag van aannemers. Aannemers die voor de gemeente werken, werken ook voor andere opdrachtgevers. Als zij gewend zijn voor gemeentelijke projecten te melden, zullen zij dit ook doen bij andere projecten. Als de gemeente het eigen beleid niet goed naleeft, zullen aannemers niet geneigd zijn dat wel te doen.

4 Korte inleiding Bbk voor civieltechnici, L. Martens, gemeente Sittard-Geleen, 19 november 2009

4.1.2 *Handhaving in het buitengebied verbeteren*

Binnen de bebouwde kom kun je moeilijk grote toepassingen laten plaatsvinden zonder dat het opvalt. Als hier iets niet volgens de regels gebeurt, is de kans op ontdekking groot. Het buitengebied is een ander verhaal. Omdat hier maar weinig toezicht is, kunnen er grote partijen grond van onbekende herkomst en kwaliteit worden toegepast. Daarbij is de bodem in het buitengebied vaak schoon. Controle van het buitengebied kan voorkomen dat schone grond onnodig verontreinigd wordt. Samenwerking met partners werkzaam in het buitengebied kan helpen. Denk hierbij aan Staatsbosbeheer, provincie, kantonniers, etc.

4.1.3 *Grote grondstromen zichtbaar maken*

Om grip te krijgen op grote grondstromen is het noodzakelijk om vat te krijgen op een beperkt aantal aanknopingspunten. Hierbij valt te denken aan grote werken, maar ook aan de grote spelers in de markt (de grotere aannemers en loonwerkers in de regio). Met relatief beperkte inspanningen kunnen deze grondstromen in kaart worden gebracht. Hier geldt de 20/80 regel: 20 procent van de inspanning levert 80 procent van de opbrengst. Meldingen maken deze grondstromen zichtbaar voor toezicht en handhaving. Door hier aan te grijpen valt het aantal meldingen ook elders hoger uit.

4.1.4 *Handhaving verbeteren door samenwerking met partners*

Samenwerking met partners kan op verschillende niveaus:

- intern: met collega's van Civiel, Ruimtelijke Ordening en Bouw- en Woningtoezicht;
- extern: met politie, provincie, waterschap en eventueel de VROM-Inspectie.

Door samen te werken kun je inzicht krijgen in te verwachten grondstromen. Zo hebben de overheden in de provincie Overijssel een 'trekkersnetwerk', waarbinnen gemeenteambtenaren elkaar tippen waar grondverzet plaatsvindt. Grondstromen ontstaan vaak daar waar vergunningen nodig zijn, zoals bouwprojecten en infrastructurele werken. Wanneer bekend is dat er grond vrijkomt, kan gericht toezicht worden gehouden.

Bij het samenwerken met partners kunnen ook gaten in de eigen waarnemingen worden opgelost. Zo zal de afdeling Milieu in het buitengebied minder toezicht houden (tenminste buiten de landbouwinrichtingen). Er zijn immers weinig andere inrichtingen in het buitengebied. In dit kader zou gedacht kunnen worden aan samenwerking met zogenoemde groene brigades, politie en natuurbeheerders.

Praktijkvoorbeeld:

"Omdat de politie weinig capaciteit heeft, laat de gemeente Arnhem stagiaires van de politie meelopen bij de handhaving op grondstromen."

Bron: Alex te Dorsthorst, gemeente Arnhem

4.2 **Acties**

Wanneer de gemeente zelf wil handhaven, zijn vaak maar weinig middelen beschikbaar. Toch kunnen eenvoudige acties al een groot effect sorteren. Hierbij is niet noodzakelijk het hele Besluit bodemkwaliteit uit het hoofd te leren. Hieronder volgt een aantal eenvoudig uit te voeren acties die veel effect hebben.

4.2.1 *Stel een handhavingsstrategie op*

In de handhavingsstrategie staat letterlijk beschreven hoe gehandhaafd wordt. Daarbij gaat het om zaken als 'hoe vaak gaan we naar buiten', 'hoe controleren we in het veld', 'hoe gaan we om met grond- en baggerdepots' en 'waar leggen we de focus van toezicht en handhaving op.'.

Praktijkvoorbeeld:

In de handhavingsstrategie van de Milieudienst Midden-Holland is voor wat betreft de vrije veld controle het volgende vastgelegd:

- hoe de controle in het vrije veld plaatsvindt (12 maal per gemeente per jaar) en welke prioritering wordt gebruikt bij handhaving van afwijkingen (afhankelijk van hoeveelheid, zintuiglijke waarnemingen, ligging etc.);
- wijze van vastlegging (bezoekformulier);
- hoe de taakverdeling is geregeld binnen de milieudienst;
- frequentie van milieuvluchten (4x per jaar).

Verder is de controle en handhaving van meldingen uitgewerkt. Bij controle van de meldingen wordt door de Milieudienst Midden-Holland gebruik gemaakt van quickscans. Hierbij wordt het keuringsrapport niet volledignagekeken, maar vindt een korte scan plaats op certificering, gebruikt protocol, juiste hoeveelheid deelpartijen en conclusie. Met de vrijgekomen beschikbare tijd worden meldingen in het veld gecontroleerd. Momenteel wordt circa 1 op de 3 meldingen in het veld gecontroleerd.

Bron: Bernd van den Berg – Milieudienst Midden-Holland

4.2.2 *Ga naar buiten!*

Ga actief op zoek naar niet gemelde toepassingen. Wie meldt maakt zich bewust bekend bij de gemeente. Door vrije veldcontroles, kom je de bedrijven tegen die niet melden. Veel mensen zijn zich niet bewust dat ze iets fout doen. Spreek hen aan en informeer ze. Vertel bijvoorbeeld dat ze een melding moeten doen en hoe dit in zijn werk gaat. Verplaats je daarbij in de werkprocessen van de uitvoerder. Door naar buiten te gaan worden grote grondstromen zichtbaar en zie je wat er zich in het buitengebied afspeelt. Hoe weet je waar je naar toe moet? Kijk waar grond wordt ontgraven. Aanknopingspunten zijn de Woningwet, saneringslocaties, informatie uit het LMA over afvaltransporten of gemeentelijke grondwerken. Het is misschien voor de handhavers niet handig dat het ontgraven niet altijd meldingsplichtig is, maar dat betekent niet dat je daar niet mag kijken. Meld dit aan andere gemeenten, zo kunnen zij tijdig reageren op een grondstroom die eraan zit te komen. Ook de meer moderne media (google-earth, satellietbeelden of milieuvluchten) bieden een prima aanknopingspunt voor toezicht en handhaving.

4.2.3 *Geef voorlichting*

Handhaving begint bij voorlichting. Zodra je naar buiten gaat, kun je mensen aanspreken. Maar er kunnen ook voorlichtingssessies worden gehouden voor collega's, met eventueel daaraan gekoppeld een workshop met praktijkvoorbeelden. Voorlichting leidt tot bekendheid met de regels, dat heeft een preventieve werking.

Voorlichting is niet alleen gericht op externen. Een belangrijke doelgroep is in de eerste plaats het eigen bestuur. Om het bestuur bekend te maken met de resultaten van toezicht- en handhaving, kan in managementrapportages en (milieu-)jaarverslagen hier aandacht aan worden geschonken. Presenteer je resultaten aan

het bestuur, laat zien aan het bestuur wat je doet en wat de opbrengsten zijn. Op deze manier kan het draagvlak voor het handhavingsbeleid worden vergroot.

Voor de voorlichting moet materiaal ontwikkeld worden. Dit kan prima binnen het ILB-kader.

Afhankelijk van wie je wilt informeren, pas je in de communicatie de juiste vormen en "talen" toe. Houd de communicatie simpel, dan wordt je niet snel verkeerd begrepen.

4.2.4 *Zorg voor een netwerk (intern én extern)*

Een netwerk geeft een lagere drempel om informatie uit te wisselen. Het simpele feit dat mensen elkaar kennen, maakt dat ze sneller de telefoon pakken, een e-mail sturen of even bij elkaar binnen lopen. Het hoeft niet altijd formeel, juist persoonlijk contact geeft veel vertrouwen in elkaar.

"Je kunt beter met elkaar gaan midgetgolven dan maar als een dwaas de stad door racen."

Alex te Dorsthorst, gemeente Arnhem

Netwerk dus met andere afdelingen (bijv. Civiel, Ruimtelijke Ordening en Uitvoering). Spreek je collega's aan op hun meldplicht. En laat ook zien dat er daadwerkelijk iets met deze melding gebeurt (terugkoppelen).

Vraag collega's en andere handhavingpartners (politie, provincie, kantonniers, arbeidsinspectie, natuurbeheerders) uit te kijken waar toepassingen worden gerealiseerd. Informeer bij naburige gemeenten hoe daar het handhaven wordt aangepakt. Vooral grotere gemeenten waar veel grondverzet plaatsvindt, kunnen met bruikbare informatie komen. Daarnaast kan het netwerk gebruikt worden om elkaar te informeren over grondstromen die je verwacht. Denk bijvoorbeeld aan het eerder genoemde 'trekkersnetwerk' in de regio Twente.

Netwerken is geen eenrichtingsverkeer. Geef ook door wanneer jij zaken tegenkomt in het veld, of wanneer je weet van werkzaamheden die op de planning staan. Zoals het gezegde luidt: "Voor wat, hoort wat." Netwerken is in feite een vorm van samenwerking. Netwerken is dus een manier om handhaving te verbeteren door samenwerking met partners. Ook helpt netwerken de grote grondstromen zichtbaar maken.

4.2.5 *Controleer binnengekomen meldingen*

Als alles goed gaat, zullen er meldingen binnenkomen. Controleer deze, maar overdrijf niet. Je kan streng controleren of men alles wel op orde heeft en tegen het kleinste foutje optreden. Maar het is ook mogelijk om samen na te gaan of er zaken nog niet op orde zijn en via voorlichting zorgen dat die een volgende keer wel zijn geregeld. Dit hangt natuurlijk af van de aard van de overtreding. Controle van meldingen kost ongeveer 2 uur per melding.

Houd een logboek bij, zodat je weet wie wat wanneer gezegd heeft en waar.

4.3 **Grote werken en diepe plassen**

Al deze voorgaande acties komen samen bij de grote werken en de diepe plassen. Deze werken zijn bijvoorbeeld grote infrastructurele werken zoals de aanleg van wegen, dijken maar ook het verondiepen van diepe plassen. Bij deze werken speelt de omgeving een grote rol. Omwonenden zijn bijvoorbeeld bang dat bij het verondiepen van zandwinputten (om natuurwaarden te vergroten of de plas veiliger

te maken voor recreanten) het grondwater verontreinigd raakt door gebruik van vervuild slib. Vaak zullen zij de functionaliteit van het werk (meer of minder terecht) in twijfel trekken. Daarbij komt vaak dat men simpelweg tegen de overlast is die met dit soort werken gepaard gaat. Zeker bij de diepe plassen kunnen de werkzaamheden een aanzienlijke tijd in beslag nemen. Dit vertaalt zich al snel naar negatieve publiciteit.

Deze werken hebben dan ook extra aandacht nodig. Begin met het inventariseren van de betrokken partijen (maak gebruik van het netwerk waar we het hierboven over hadden). Bepaal welke rol de partijen hebben en welke mogelijke belangen er spelen. Betrokken zijn veelal de provincie (op grond van Wm-vergunning, afvalstoffenregelgeving en bodemsanering), gemeente en/of waterschap. Bij grote infrastructurele werken vinden veel activiteiten plaats. Op deze activiteiten is verschillende regelgeving van toepassing, ieder met een eigen bevoegd gezag. Eén van de activiteiten betreft het toepassen van grond en bouwstoffen, waarvoor meestal de gemeente het bevoegd gezag is. Vaak betreft het een gemeentegrensoverschrijdend project, hierbij zijn dus meerdere gemeenten betrokken. Bij grote werken is samenwerking essentieel. Bijvoorbeeld om kennis en kosten te delen, maar ook om een aanspreekpunt te hebben en een duidelijke lijn te creëren.

Maar ook de initiatiefnemer/eigenaar van de locatie en de omwonenden/belangengroepen zijn belanghebbend. Tussen alle betrokken partijen is overleg noodzakelijk. Op deze manier is voor iedereen duidelijk wat er van wie verwacht wordt. Het overleg moet uiteindelijk leiden tot een grondstromenplan. Een grondstromenplan beschrijft de (rand)voorwaarden voor grondverzet op die locatie en geeft aan welke processen daarbij gehanteerd worden. De aanpak van het project wordt er dus in vastgelegd. Zaken als wet- en regelgeving worden aangestipt. Verwijzingen naar bewijsmiddelen zoals een bodemkwaliteitskaart komen aan de orde en de werkzaamheden worden er in beschreven. Op basis van het grondstromenplan wordt door de betrokken overheden een Plan van Aanpak voor de handhaving opgesteld. Zeg maar de handhavingsstrategie. Het verdient aanbeveling om dit plan van aanpak bestuurlijk vast te stellen door de bevoegde organen. Voorbeelden hiervoor kunnen gevonden worden bij bijvoorbeeld de A25 en de aanleg van de Maaskaden in Limburg. Voor de uitvoering van verondieping van diepe plassen wordt op dit moment een beoordelingsrichtlijn opgesteld (BRL 9335-5), waarmee deskundige uitvoerders gecertificeerd kunnen worden.

Naast het opstellen van een grondstromenplan en een plan van aanpak is het belangrijk om ook bij deze werken goed zichtbaar te zijn. Ga naar buiten! Zorg dat je bij de start van het werk aanwezig bent en ook zichtbaar. En ook tijdens de werkzaamheden is regelmatige aanwezigheid van belang. Zorg dan ook voor aanwezigheid op tijdstippen dat je ook écht zichtbaar bent. Ook is het van groot belang dat er gereageerd wordt op reacties (bijvoorbeeld klachten van burgers) en dat dit ook naar buiten toe zichtbaar is. Informeer de mensen over het de wijze waarop gehandeld wordt naar aanleiding van klachten. Schep altijd een reëel beeld van de situatie. Tevredenheid is niet zelden een gevolg van het managen van verwachtingen. Geef je de indruk aan klagers dat je het onmogelijk zult doen en je zult zien dat de ontevredenheid in je voetsporen volgt.

Voor meer informatie hoe met zandwinputten kan worden omgegaan verwijzen wij overigens naar de handreiking 'herinrichting diepe plassen'6.

4.4 **Middelen**

De hierboven genoemde acties kunnen al met beperkte middelen uitgevoerd worden. Het begint met initiatief nemen en enthousiast zijn. Wat verder nodig is:

- opleiding;
- tijd;
- geld.

4.4.1 *Opleiding*

Om de kennis van het Besluit bodemkwaliteit te vergroten, moet je je hierin verdiepen. Je moet weten wat er in het Besluit staat en je moet weten hoe je de handhaving hierop uitvoert. Hiervoor bestaan verschillende cursussen, onder andere via de bodembreedacademie. Gericht zoeken via google geeft het meest actuele overzicht. De Milieudienst Zuidoost Utrecht heeft een vijfdaagse cursus opgezet voor handhaving van het Besluit bodemkwaliteit, waarbij gemeenten deelnamen en de milieudienst, provincie, politie en de VROM-Inspectie meewerkten. Dit leverde niet alleen veel kennis op, maar ook een goed netwerk!

Praktijkvoorbeeld:

"De praktijkdagen hebben naast veel kennis ook veel contacten opgeleverd. De Milieudienst wil het opgebouwde netwerk blijven onderhouden."

Bron: Mieke de Jong, Milieudienst Zuid Oost Utrecht

Het probleem is vaak dat onvoldoende tijd voor opleiding beschikbaar is. In het algemeen is er maar weinig tijd om alle bodemgerelateerde taken uit te voeren, opleiding past hier dan niet meer in. Een oplossing hiervoor is samenwerken met andere gemeenten.

Wanneer veel gemeenten die elk maar weinig fte hebben voor bodemgerelateerde zaken gaan samenwerken, heb je bij elkaar opgeteld voldoende fte (bundeling van beperkte capaciteit = voldoende fte's). En zo dus ook meer ruimte voor opleiding.

4.4.2 *Tijd*

Het opzetten van handhaving kost tijd. Tijd is nodig voor:

- opleiding (eenmalig, ca. 5 dagen)
- daadwerkelijk het veld in gaan (ca. 6,5 uur per vrij veldcontrole);
- binnengekomen meldingen behandelen (ca. 2 uur per melding);
- controles uitvoeren van gemelde werken (ca. 4 uur per gemeld werk, inclusief controle buiten);
- het uitbreiden en instandhouden van het netwerk.

Bovenstaande uren zijn een uiteraard een indicatie, verkregen uit de interviews met toezichthouders.

Ook hier geldt weer, "bundeling van beperkte capaciteit = voldoende fte's". Samenwerken met andere gemeenten levert meer tijd op.

4.4.3

Geld

Tijd kost geld. Mensen worden ingezet en die moeten betaald worden voor hun uren. Structurele financiering van de functie is noodzakelijk. Een gekwalificeerde toezichthouder kost geld.

Bij controles moet ook rekening gehouden worden met de kosten voor bodembemonsteringen en analyses. Zelf een monster nemen en laten analyseren kost circa € 150,- per monster (bijvoorbeeld via een adviesbureau in de buurt). Als tot handhaving wordt besloten, kan een partijkeuring overwogen worden (ca. € 1.400,-).

5 Samenwerken

5.1 Inleiding

Samenwerking is een middel om te komen tot een adequaat handhavingsniveau. Zoals in hoofdstuk 3 al beschreven, is de keuze van partners een gevoelige kwestie. Het gewenste schaalniveau moet worden bepaald, wat afhangt van het doel van de samenwerking, maar wat zeker ook een politieke kwestie is. Het bestuur moet worden overtuigd van het nut van samenwerking en dat hierbij de lusten (bijvoorbeeld kostenbesparing) groter zijn dan de lasten (bijvoorbeeld geen grip meer op bepaalde besluiten).

De handhaving kan ook worden uitbesteed aan een samenwerkingsverband (bijv. een uitvoeringsdienst). Een uitvoeringsdienst is een regionaal samenwerkingsverband waarbinnen alle activiteiten op het gebied van handhaving en toezicht zijn ondergebracht. Uitbesteden aan een uitvoeringsdienst kent voor- en nadelen. Groot voordeel is kostenbesparing (volgens een berekening van Deloitte kan dat oplopen tot 20 procent⁷). en de bundeling van deskundigheid en kennis. Nadeel is dat de toezicht en handhaving op meer afstand wordt geplaatst van het bestuur zonder dat zij daarvoor minder verantwoordelijk wordt.

5.2 Doelen

De te stellen doelen bij samenwerking zijn voor een deel hetzelfde als bij handhaving in eigen beheer. Doelen die gesteld kunnen worden bij samenwerking, zijn:

- Verbeteren van handhaving door samenwerking
- Financieel / beperken van kosten
- Verhogen kennisniveau
- Regelen van achtervang

Bron: www.gemeente.nu

In hoeverre deze doelen gehaald kunnen worden, hangt af van het schaalniveau van de samenwerking. Bij informele samenwerking kan bijvoorbeeld alleen het regelen van achtervang worden behaald. Maar wanneer regionaal samengewerkt wordt, kunnen al deze doelen worden behaald.

5.2.1 *Verbeteren van de handhaving door samenwerking*

Eerder is al aangegeven dat samenwerking bij handhaving heel veel kan opleveren. Naast gedeelde kennis, zowel inhoudelijk als praktijkgericht, ook overzichtelijkheid, efficiency en effectiviteit. Voor de gemeente betekent dit beter toezicht houden en handhaven. Maar ook voor de toepassers brengt dit meer duidelijkheid en zo een betere naleving van het Besluit. Deze samenwerking kan bijvoorbeeld intern vormgegeven worden, maar ook met externe partijen zoals waterschappen, provincie en rijksinspecties.

⁷ www.binnenlandsbestuur.nl, 'Kostenbesparing door omgevingsdienst', 29 mei 2009

Bij deze samenwerking moet ook nadrukkelijk gekeken worden naar de rol die de verschillende toezichthoudende partijen hebben in de keten van grondverzet. De rol van de gemeente richt zich in de eerste plaats op de toepassing van grondstromen. Andere partijen hebben een andere rol. Zo toetst de certificerende instelling of de uitvoerende partij werkt volgens de BRL's bij de uitvoering van onderzoek en sanering. De IVW en VROM-Inspectie zijn bevoegd gezag op het vlak van de naleving van de erkenningsverplichtingen. Als een gemeente met vraagtekens zit over de naleving van BRL's zal deze dus contact moeten zoeken met de certificerende instantie (vraag na bij de toepasser wie dat is, het staat veelal op het certificaat of de website van het betreffende bedrijf) en de VROM-Inspectie. Ook bestaat er de mogelijkheid om via de website van SIKB een klacht in te dienen over een certificerende instelling. Het is van belang dat de gemeente dus samenwerkt met de handhavingpartners bij de handhaving van de certificaten en erkenningen van uitvoerders in het bodembeheer. Hieruit moet niet de conclusie getrokken worden dat er niet gereageerd hoeft te worden op vermoedelijke overtredingen. Maar ga niet zelf optreden en stel bijvoorbeeld het IVW en de VROM-Inspectie in staat om te reageren⁸.

De rol van de waterschappen en de provincie in het buitengebied is vaak groter dan de gemeente. Naast hun bevoegdheden die zij in het kader van het Besluit hebben, hebben waterschappen en provincies vaak toezichthouders in het buitengebied zoals kantoniers en zogeheten groene brigades. Provincies hebben beperkte bevoegdheden in het kader van het Bbk, maar hebben veel bevoegdheden in het kader van de Wbb en Wm. Zij kunnen waarnemingen die zij doen bij de uitvoering van hun eigen taken doorspelen aan de gemeente en zo het toezicht in het buitengebied aanvullen. Daarbij kunnen overigens ook toezichthouders/BOA's (Bijzonder opsporingsambtenaren) van Staatsbosbeheer, natuurmonumenten en de provinciale landschapsorganisaties worden benaderd. Ook zij kennen het buitengebied goed en kunnen soms waardevolle informatie geven.

De politie heeft ook een eigen rol. De politie is immers strafrechtelijke handhaver. Zij zien ook veel tijdens surveillances en kunnen waar mogelijk een oog- en oorfunctie vervullen. Wellicht zijn afspraken mogelijk met de basispolitiezorg, met name voor de uren buiten de kantoortijden. Dat zijn vaak de uren waarin illegale handelingen met grondstromen plaatsvinden. Iedere politieregio kent ook een Regionaal Milieuteam, die graag informatie ontvangt en daarvoor wellicht iets over hebben waar de gemeente wat aan heeft. Daarnaast is afstemming gewenst als het komt tot een combinatie van bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhaving.

De samenwerking kan ook bestuurlijk worden opgepakt zoals in Overijssel⁹. Bestuurlijke binding aan de afspraken versterkt daar de samenwerking.

5.2.2 *Financiën / beperken van kosten*

In hoofdstuk 2 is al aangegeven dat het hele traject van het vrijkomen van grond tot aan de toepassing lang is en dat daarin veel mis kan gaan. Als onvoldoende toezicht wordt gehouden, kan dit hoge kosten met zich meebrengen. Samenwerken betekent het bundelen van krachten. Bij samenwerking worden bijvoorbeeld de grondstromen

⁸ <http://www.vrominspectie.nl/contact/meldingen-signalen-en-klachten>

⁹ Samenwerkingsprogramma 2009, 'Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder', Samenwerking Milieuhandhaving Overijssel, december 2008

binnen de regio inzichtelijk gemaakt en kan gerichter worden gecontroleerd. Dit bespaart op verschillende manieren: er is minder tijd en mankracht nodig én het voorkomt saneringskosten.

5.2.3 *Verhogen kennisniveau*

Twee weten meer dan één. Om de handhaving te verbeteren kun je putten uit elkaars kennis en deskundigheid. Kleine gemeenten hebben vaak te weinig bedrijvigheid om voldoende kennis en kunde op te bouwen op het gebied van het Besluit bodemkwaliteit. Samenwerken met andere gemeenten zorgt er dan ook voor dat het kennisniveau op peil kan blijven. Er is sprake van een grotere taak, waardoor meer tijd voor opleiding beschikbaar komt. Ook wordt er zo meer ervaring opgebouwd.

5.2.4 *Regelen van achtervang*

Als de gemeente maar 0,1 fte / 1 persoon kan inzetten op bodem, wat gebeurt er dan als diegene drie weken met vakantie gaat? Of als hij (langdurig) ziek wordt? Bij samenwerking is er voldoende capaciteit om dit op te vangen en wordt voorkomen dat het werk helemaal stil komt te liggen. Uiteraard is er dan geen diepgaande kennis over het gebied (tenminste: dat is niet vanzelfsprekend) maar acute vragen kunnen wel direct beantwoord worden.

5.2.5 *Grote werken en diepe putten*

We hebben gezien dat grote werken en diepe putten een goede aanleiding kunnen vormen om samen met elkaar na te denken over samenwerking.

Een voorbeeld van zo'n samenwerkingsverband is het Convenant A2. Dit is een samenwerking tussen Rijkswaterstaat, Bouwend Nederland, PSIBouw en ONRI om het knelpunt aan de A2 tussen Holendrecht en Oudenrijn op een snelle en voordelige manier op te lossen.

Bij dit type projecten kan het helpen om specialisten in te huren, of te werken met tijdelijke detachering van andere gemeenten of milieudiensten, waar wel de benodigde expertise aanwezig is.

5.3 **Acties**

Vooruitlopend op de oprichting van uitvoeringsdiensten kan op projectbasis al worden samengewerkt met de partijen die straks de uitvoeringsdienst vormen. Op deze manier kan gemakkelijker budget worden vrijgemaakt dat later structureel via de uitvoeringsdienst gaat lopen. Deze aspecten van de samenwerking moeten wel in het projectplan zijn opgenomen.

5.3.1 *Opstellen handhavingsstrategie*

De handhavingsstrategie wordt vastgesteld door de samenwerkende gemeenten. Door uniformiteit bereik je meer duidelijkheid en rechtsgelijkheid (gelijke gevallen worden gelijk behandeld). Met de uitvoering van een vastgesteld handhavingsbeleid wordt tevens de rechtszekerheid bevorderd. Bovendien is consequent optreden beter te motiveren¹⁰.

Maar ook geeft de handhavingsstrategie inzicht in de prioriteiten die bij toezicht en handhaving worden gehanteerd. Daarbij worden ook de beschikbare middelen in kaart gebracht. Door deze combinatie is het ook mogelijk om een handvat te geven om toezicht en handhaving gericht uit te voeren.

¹⁰ Waterschap Rivierenland, 2005

Een voorbeeld van zo'n handhavingsstrategie is de handhavingsstrategie Grondstromen van de Milieudienst Midden-Holland¹¹. Het kan natuurlijk ook dat de handhaving in regionaal verband wordt opgepakt. In dat geval is een bestuurlijke samenwerkingsovereenkomst (in de vorm van het Samenwerkingsprogramma 2009 in Overijssel) een goede manier om vast te leggen wat de inspanningen zullen zijn.

5.3.2 *Zorg voor een netwerk (intern én extern)*

Ook bij samenwerken is het onderhouden van een stevig netwerk van groot belang. Door gebruik te maken van een netwerk kunnen nieuwe ontwikkelingen in een vroeg stadium worden waargenomen. Hier geldt eveneens: wanneer mensen elkaar goed kennen, pakken ze sneller de telefoon.

Netwerk dus ook bij samenwerking met interne en externe partijen! Want ook bij samenwerking geldt dat andere partijen nuttige en relevante informatie kunnen geven over grondstromen.

5.3.3 *Communicatie en voorlichting*

Bij samenwerking is communicatie van groot belang. Alle neuzen moeten tenslotte dezelfde kant op blijven wijzen. Overleg met elkaar over acties, hoe deze uitgevoerd worden en op welk tijdstip.

Ook communicatie naar buiten is belangrijk. Zoals hierboven beschreven, zorgt een duidelijk en eenduidig beleid voor betere naleving van het Besluit bodemkwaliteit. De toepassers moeten daar dan wel van op de hoogte zijn! En vergeet niet je resultaten te presenteren.! Dat bevordert draagvlak en heeft ook een preventieve werking.

5.4 **Middelen**

5.4.1 *Servicepunt Handhaving (Seph)*

'Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder!' Aldus het motto van Servicepunt Handhaving (Seph) Overijssel. Alle partners die in Overijssel werkzaam zijn in de handhaving op het gebied van milieu, water, ruimtelijke ordening en natuurbescherming hebben afgesproken om samen te werken. Daarnaast ondersteunt het Seph de uitvoering van samenwerkingsprojecten. Hierin worden onder meer de landelijke handhavingsprioriteiten betrokken. Jaarlijks wordt er bijvoorbeeld een gezamenlijk samenwerkingsprogramma opgesteld.

Ook in de andere provincies is een Seph opgericht. De Seph's zijn niet altijd zelfstandige kantoren. Het gros van de Seph'ers werkt vanuit bestaande bestuurlijke organisaties. Daardoor zijn ze soms moeilijk te traceren. Via het Landelijk Informatiepunt Milieuhandhaving (Infomil) wordt het onderlinge contact gecoördineerd.

Zie bijvoorbeeld www.seph.nl (Seph Overijssel) of www.handhaveninbrabant.nl (handhavingssamenwerking Noord-Brabant)

5.4.2 *Cursussen / trainingen*

Onervaren handhavers kunnen leren van ervaren collega's. Dit kan regionaal worden opgepakt. Daarnaast zijn er verschillende cursussen over het Besluit bodemkwaliteit. Het Seph organiseert cursussen evenals gemeenten, milieudiensten,

¹¹ Handhavingsstrategie Grondstromen Midden-Holland, september 2007

opleidingsinstituten, et cetera. Door het LOM (Landelijk Overleg Milieuhandhaving), Bodem+, SIKB en de VROM-Inspectie en IVW worden regionale bodemdagen Ketenhandhaving georganiseerd¹². Naast het feit dat er op een cursus of regionale bodemdag veel nieuwe kennis wordt opgedaan, is het ook een mogelijkheid om te netwerken. Het is dé plek waar mensen bij elkaar komen die zich met hetzelfde onderwerp bezighouden.

5.4.3

Convenant

Het gezamenlijk schrijven en ondertekenen van een document heeft vooral een symbolische waarde. Voor de samenwerking zelf is het geen wondermiddel. Het opstellen van een convenant zorgt wel voor een gevoel van verbondenheid. Doel van het opstellen van een convenant is het creëren van een gezamenlijke ambitie. Deze ambitie groeit wanneer je er aan blijft werken. Bijvoorbeeld bij grote infrastructurele werken kan een convenant een stimulans voor samenwerking zijn. Zo hebben Rijkswaterstaat, ONRI, Bouwend Nederland en PSIBouw het Convenant A2 ondertekend om samen te werken in de kennisontwikkeling bij de A213¹³. Dit illustreert dat ook grote partijen moeten samenwerken om projecten tot een goed einde te brengen.

¹² www.lom.nl

¹³

<http://www.lerenvandea2.nl/upload/documents/0809%20Convenant%20A2%20Evaluatie%20Alliantie%20A2%20Hooggelegen%20v1.0.pdf>, p. 27 en 28

6 Literatuur

- Convenant A2,
<http://www.lerenvandea2.nl/upload/documents/0809%20Convenant%20A2%20Evaluatie%20Alliantie%20A2%20Hooggelegen%20v1.0.pdf>
- Handreiking 'herinrichten diepe plassen' (concept), Bodem+, 25 november 2009
- Startdocument en aanzet professionalisering handhaving Gericht handhaven in Rivierenland, Waterschap Rivierenland, 2005
- Handhavingsstrategie Grondstromen Midden-Holland, september 2007
- Samenwerkingsprogramma 2009, 'Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder', Samenwerking Milieuhandhaving Overijssel, december 2008
- Korte inleiding Bbk voor civieltechnici, L. Martens, gemeente Sittard-Geleen, 19 november 2009
- Handreiking besluit bodemkwaliteit), Bodem+, december 2007
- Handhaving uitvoerings methode Bbk, Bodem+, augustus 2009

6.1

Websites

www.meldpuntbodemkwaliteit.agentschapnl.nl

www.vrominspectie.nl/contact/meldingen-signalen-en-klachten

www.vrom.nl/bodem

www.bodemplus.nl

www.vrominspectie.nl

www.ivw.nl

www.lwbg.nl

www.seph.nl

www.handhaveninbrabant.nl

www.sikb.nl

www.bodembreedacademie.nl